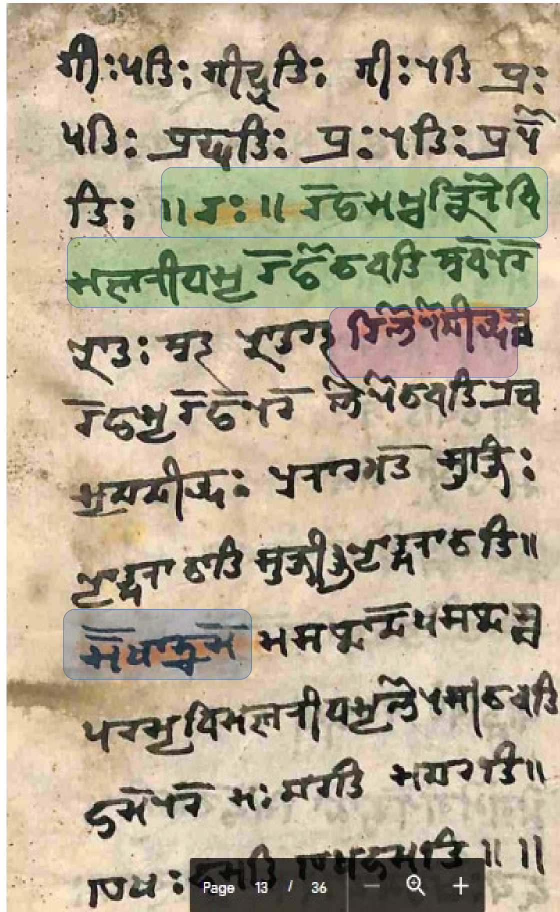
2 May manu 2.pdf

Title : Siddhanta Chandrika (Vyakarana)

मू०– र:। रेफसम्बंधिनो विसर्जनीयस्य रेफो भवत्यवे परे। प्रातरत्र अन्तर्गतः।

(सुबोधिनी–) रः । षष्ठ्यंतमिदं । रेफस्य स्थाने विहितो यो विसर्ज्जनीयस्तस्य रो भवत्यवे परे । अवे किं । प्रातःकालः । रेफप्रकृतिकस्येति किं । रामो नम्यः ॥

मू०– रिलोपोदीर्घश्च । रेफस्य रेफे परे लोपो भवति पूर्वस्य च दीर्घः । पुना रमते, हरी राजते, भानू रम्यः, शम्भू राजते ।

(सुबोधिनी–) रिलोपोदीर्घश्च र इति षष्ठ्यंतमनुवर्तते ; रि इति सप्तम्यंतं । रो लोपः स्याद्रेफे परे।चकारो विधेययोर्लोपदीर्घयोः समुच्चारणार्थः । तेन पूर्वस्वरस्य दीर्घश्च । रीति किम् प्रातर्वायुः । र इति किम् । मनोरथः ॥

(तत्त्व०–) रिलोपो दीर्घश्चेति । रि इति सप्तमी अत्र र इति षष्ठ्यन्तमनुवर्त्तते इत्य-

(५२) सिद्धान्तचन्द्रिका। [विसर्गसंधिः]

भिप्रेत्याह । रेफस्येति । रीति सप्तमीनिर्देशाल्लोपनिमित्तात् रेफात्पूर्वस्येत्याशयेनाह पूर्वस्येति । चकारो विधेयलोपदीर्घयोः समुच्चयस्य द्योतकः ।

मू०–सैषाद्धसे । सशब्दादेषशब्दाच्च परस्य विसर्ज्जनीयस्य लोपो भवति हसे परे सचरति। एष हसति ।

Ref: https://archive.org/details/in.ernet.dli.2015.553624/page/n47/mode/2up

वर्णाः भास्वराभिक्ता विरञ्जना
भिक्तस्तु स्वराः स्वराभिक्तापवन
कस्मालक्ते भवति ॥ नाभि ॥
यकारे पर तवनस्य सुरंत
भवति भवेत यद्युः भवेद
युः ॥ विरञ्जना ॥ यस्तुव
तुमाताग द्वर्गाग परमुः
सुः सुवं नभवति यत्र नरः
य नाशः यत्र शीयते य
ग शीयते ॥ नः मकास्तुतु ॥
नतस्य मस्य स्तुतपर मका

सुगर्भे भवति गर्भाणां सिद्धं
गर्भसिद्धं भवत्युपैति ॥
भवं प्रुवेति ॥ समकार्य ॥
यत्र प्रयत्नं सर्पेव सर्व
सुगर्भे भवति भवत्यु सुरः
भव सुरः भव सुरः भ
व सुरः ॥ ह्रीं । ह्रस्वाक्षि
सुर ॥ यस्त्वक्षिणां एक
मा ~ कारं न कार्यं
ह्रस्वं प्रत्यक्षि वं भवति

𑆱𑆶𑆓𑆴𑆤 𑆱𑆶𑆲𑆾𑆫𑆳 𑆎𑆱𑆁 𑆱𑆶𑆲𑆴𑆲𑆶
𑆩𑆮𑆳 𑆩𑆓𑆳𑆫𑆳 𑆎𑆢 𑆩𑆓𑆳𑆬𑆴
𑆢 𑆫𑆬𑆼𑆫𑆳 𑆎𑆢 𑆫𑆬𑆳𑆫𑆴𑆢
𑆫𑆬𑆼𑆫𑆳 𑆎𑆩𑆮𑆳 𑆫𑆬𑆳𑆫𑆴𑆩𑆁
𑆑𑆶𑆂 𑆈 𑆲𑆸𑆱𑆳𑆪 𑆎𑆠𑆫𑆂 𑆑
𑆑𑆽 𑆯𑆴𑆒𑆮𑆳𑆪𑆽 𑆈𑆥𑆯𑆼𑆩𑆳
𑆓𑆾𑆩𑆳𑆫𑆳𑆩𑆳 𑆈 𑆫𑆾𑆩𑆳𑆁 𑆥𑆯𑆼
𑆥𑆼 𑆩𑆥𑆾𑆒𑆮𑆳𑆪𑆴 𑆢𑆮 𑆑𑆫𑆩𑆳
𑆢𑆮𑆑𑆶𑆫𑆩𑆳 𑆈 𑆩𑆵𑆯𑆫𑆥𑆴𑆮𑆪𑆂
𑆩𑆵𑆯𑆪 𑆎𑆠𑆳𑆩𑆶 𑆑𑆑𑆩𑆶𑆴𑆮𑆁

𑆨𑆮𑆠𑆴 𑆱𑇀𑆫𑆑𑆂 𑆱𑇀𑆫𑆑𑇀𑆰𑆂 𑆲𑇀𑆫𑆵𑆑𑆂
𑆲𑇀𑆫𑆵𑆑𑇀𑆰𑆂 𑆱𑆵𑆣𑆩𑆱𑇀𑆠𑆳𑆩𑆵𑆥𑇀𑆱
𑆣𑆩𑆳𑆤𑆶𑆑𑇀𑆠𑆴𑆧𑆑𑇀𑆰𑆶𑆰𑆩𑆳 𑇆𑇆
𑆬𑆑𑇀𑆰𑇀𑆩𑆵𑆑𑆪𑆳 𑆬𑆑𑇀𑆰𑇀𑆩𑆵𑆑𑇀𑆰𑇀𑆪𑆳
𑆱𑆶𑆬𑆨𑆳𑆁𑆑𑇀𑆰𑆱𑆧𑆑𑇀𑆰𑆶𑆰𑆩𑆳𑇆 𑆱𑆶
𑆑𑆳𑆩𑆪𑆠𑆴 𑆱𑆶𑆑𑇀𑆰𑇀𑆩𑆪𑆠𑆴 𑆩𑆳
𑆑𑇀𑆰𑆴𑆩𑆠𑆳 𑆩𑆳𑆑𑇀𑆰𑆴𑆩𑆠𑆳 𑆩𑆼𑆠𑇀𑆫𑆧𑆂
𑆣𑆩𑆳𑆮𑆴𑆮𑆝𑆨𑆳𑆤𑆩𑆷 𑆩𑆑𑆳𑆩𑇀
𑆑𑇀𑆰𑆶𑆤𑆴𑆪𑆳 𑆨𑆮𑆠𑆴 𑆑𑆩𑆣𑆳 𑆫𑆶𑆩𑆳
𑆑𑆩𑆱𑆴 𑆠𑆶𑆁𑆑𑆩𑆱𑆴 𑆣𑆝𑆩𑆳 𑆡𑆁𑆖
𑆣𑆝𑆁 𑆡𑆁𑆖 𑆤𑆮𑆩𑆳𑆮𑆑 𑆩𑆁𑆠 𑆩𑆮𑆩𑆳

[illegible]

मा ग ङः मन्त्रः ।। क्षधमन्त्रि ।।
पमन्त्रिवन्त्रभान्मूत्रघान्मूडभा
वाठवात्ति यपधर ङभा कौति
ङं कौति ङक्लौति ङभा ङ्लौति
ङुङौति ङत्रुङ्लौति ङभा ल्वाति
ङं ल्वाति ङक्लाति ।। वनेव
नत्रः ।। वनेधर वनत्रेठ
वति वनाठव पत्र संमूत्र ।।
सभा यत्र संयत्र संयत्र ।।
सभा वङ्गः संवङ्गः संवङ्गाः
यकान्मूत्रमव ल्वाठवधि य
कान्मू यकान्वमवलः

अंवज्रः अंवज्रः ॥ हूंः उका
दकामभि ॥ एकर~कायैःम
धमधव उका दका मुगभेव
मुः धुला धमुः रुला धमुः
रुलाधमुः भगण धमुः मु
ग~ल्लधुः भगधमुः मःमृ
मवधुधमु भकोतवाडिभुंयपर्व
किं वधि किमधि ॥ मवधुणकु
दमि ई॰कागभपहुड मधमड्ग ॥
ठंधु पग्ड: मउमि ई॰मभ
लिवः भमयड ई॰ बिवयई॰
मिमः मि ई॰ हमिदवड ई॰ ॥

भ

२९ ॥ उकविलमयवेतनयुगत्रुग

मान्यहेतु ॥ विज ॥ विंशः

उतिशूलम्भाद्रिः मृतष्टिमल

भाद्रिः ॥ विमलनीयम् ॥

विमलनीयमुभकन्ने स्ववाउप

मयक कः उतैति कसुनीति ॥

मयमव ॥ विमलनीयमुभक

रे वाण्ववाउ मयमयव कःमेउ

कमृडे कःयन्ः कयन्ः

कःमयुः कम्मयुः (ज्यैः कैः

रैयोव ॥ विमलनीयमुकवनय

वजमथव्यवित्तिविवभयवलिङ्गिगन्य

[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

मकरन्ध्रम् विमलनीयम् ।
ईं ठगाडि शतिपरत: लिदेशत:
कः सतः केतः ॥ दवं ॥
मकरधूवम् विमलनीयम् ।
ईं ठवाडि दवपर कः गडः के
गडः मव: यागि मवेयागि ॥
भरव: भैरव: ॥ भ्रमवं
लिपमा ॥ रवलधूवम् विमल
नीयम् लिपमा ठवाडि मवेपर
मव: मर मेव मर वतु: व
डः वाड वाडः भ्रमयंवं
मवलदूवम् विमलनीयम् यवं

दहवति भुरेपर मेवः वइ
मेवयर मेव वइ ॥ ठैमः ॥
ठैमा ठोमा मयेमा उहेउम
तृपशु विमलनीयभृलैमा ठव
तिमवशेर ठेः णद्रि ठेणद्रि
ठेः तमशु ठेतमशु मयेः
यणति मयेयणति ॥ तमिनेतः
तमितः पत्र विमलनीयभृर
ठेठवति मवपर मत्रिः वइ
मत्रियइ पदः पद्रुदलेतु ॥ उठ
क
तलतिकभृणपव ॥ उठतलतिभृ
भ॰ विमलनीयभृणपपर वर ठेठवति

𑆓𑆿𑆂𑆥𑆠𑆴𑆂 𑆓𑆿𑆥𑆠𑆴𑆂 𑆓𑆿𑆂𑆥𑆠𑆴 𑆥𑇀𑆫𑆂
𑆥𑆠𑆴𑆂 𑆥𑇀𑆫𑆥𑆠𑆴𑆂 𑆥𑇀𑆫𑆂𑆥𑆠𑆴𑆂𑆥𑇀𑆫𑆥
𑆠𑆴𑆂 𑇅 𑇒𑆂 𑇅 [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

पम्प्रत्नं ब्रह्मविष्णुशिवधृत ॥
ॐ धम्मस्मरणीयम: ॐ धम्मवाय्युविधि
र: ॐ धकल्पेमण्डपगी ॐ धतीमें
मण्डवल: ॥ ब्रह्मविष्णुमहेश्वरोपस्या
नीभिरः पञ्चपू विभलनीयमूलोप
मा ठवति म्रवेपव ॐ अं कुण्डम
म ५ ॐ ॐ वल्लगभेवल्लवि
पदयन्त्र ब्रोमण्पवि वल्लविकाना
ॐ ठत्तेभुमक्त ज्ञिमयंरयेगभुक्तमुत
पालविंत निगकुमा ॥ वल्लगभेत
भेगभेगवकुलै भिंडवल्लविप
मं० दयः येनमणेविकाल्पवल्लनम:

यधिष्णवे ॥ शुद्धापसम्यैन: ॥
शुक्रापसेभ्य विमलनीय
सुमद उमिद्र नवति शुष्ठः
शुद्ध शुष्ठद्र ॥ ओंतविम
नमामि: ॥ ॥ सर्वविन
त्रिविनष्टुड ॥ मोक्षण ॥
शुद्धि: श्लिश्न विनष्टुंमं
उर शुचिविनत्रिन्सैर्यष्टुडा।
सविनत्रिनाम ॥ विनत्रिनाद
ॐ पाइवानितुंमाडवस्कुप्तुंनाम

उभूत गतुक्षि अभभाभाष्नूयस्ति
पटिकभंहू ल्तिकभिग उभदत्र
ग्रः भवः भुगदयः भतुविकतुयेकणी

ल्कवभवं	त्रिवभवं	वकुवभवं
भि.	तउ	लभा रु
भभा	तउ	भभा द्वि
लि	हभा	लभा घ
ह	हभा	हभा प.
लभि	हभा	हभा प.
लभा	तभा	भुभा ध.
रु	तभा	भपा भ

सुभत्रूल्युवभैवपभी॥ ॥

भ. उहकरातुः यलिहिदवमभः॥

ठट स्तुभाइकद्व विरगायं र
षमैकवनमवं भि उोभ्रुत
उकर: मतित्रिविमेपजु:
भु विमज:॥ मकार्तठे:
विमलनीयानमैठवति मणे:
नम पम त्तुम॥ मकपड्रुमत्त
नभ्र: उठयैचाषउनभ्रे: मव
ठठ तातोतात मवै मव
लभ लकैतमिविमयजु:
मव सभ मीउविभनै मव:
मव सभ उोभ्रुत॥ सभ
सभैवमु॥ मभावान्ठउवयी: मं

दे सका॥ मकारस्फुरे ॐ
ह्रैं ऽश्रूगायने भवति किंचित्
ऽमृता। सिद्धः सर्वत्र सर्वहूं
ऽवक्रिवृक्षे॥ मकारस्फुरं
भवति सकारे ठकारे ... व
ह्रीं भाति सर्वहः ... ए
वसन सर्व एमि ॐ ति सिद्धि ॐ
क्रमः हृदयं सहस्रपत्रं॥ ए
मि...त॥ मकारस्फुरे एमि
यत भवति सिद्धः सर्वत॥
मा॰ सर्वाहं सर्वहः प्रचवत॥

[illegible] कवच [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible] ॥ [illegible]

[illegible]

[illegible] : [illegible] : [illegible]

[illegible] ॥ [illegible] : ॥ [illegible]

[illegible] : [illegible]

[illegible]

[illegible] : ॥ [illegible] ॥ [illegible]

[illegible]

[illegible] कवच [illegible]

मैमपि मेमैपैः मेमपम्थ मृण
डेगिडेविमेवणुड्डैवेविषु॥
डमैमरः डमैमनै डमैमरः
रवं कीलडपा संपपम्हडयः
मुकार्डैडडमम्ह॥डडः
डडे डडः डडं डडैडड
ना मुमतुमुमेरवुडवडेके
डेवडडः मवलमीद्धः॥ड
डड डडडुं डडडिः ड
डे डडहं डडहः ड
डः डडडुं डडहः
डडः डडेः मुकार्डे
धु मवडुनं डडगीमेरडेषं

यश्रीं ह्लयमा स्वकिमहोठिबृ।
यडेमष्ठष्ठ स्तुयेग: डठव
ाठाकाक डठवे मवलेमीस:
डठव: ाबं-पटपटस्त्रुठत्र।
भुठयेद्रकगत्रु: यंतिद्द:॥
ामुवल्त्रुाल्यिषक ठेय:
ठवे ठव: ठवं ठवैं ठवत्र।
ठवेव ठवर्हुं ठवें: ठवय ठेक
हुं ठवेहुः ठवग। ठवहुं
ठवेहु: ठवधु ठवयें: ठवनं
ठवे ठवये: ठवध स्तुभत्रु
डठव ठठवे डठव:
स्तुकगत्रुनभयिभवमीलंबिसध:

[illegible]

रत्तक्षः लभा यं भवति सत्य

सर्व सर्वं सर्वे सर्वणा। तत्र

वस्तु क्रिया [illegible] ॥ यत्र

रुभवन्तोहः यसूत्रकाय्य

रकारमै भवति सत्त्रिभु

मु(जभवति जसर्वणा। ८२

रि॥ सर्वाजवत्तुरपि॥ सर्वाभु

ड्डुने कवने पवने स

सर्व शुवणवति स्वं भवति।

गत्वा सर्वे सर्वहमस्यैः

सर्वकवसन सर्वस्य जभिभु

𑆪𑆮𑆘𑇀𑆫𑆳𑆂 𑆪𑆩𑆬 𑇆 𑆪𑆮𑆘𑇀𑆫𑆂 𑆱𑆑
𑆫𑆠𑇀𑆤 𑆥𑆫𑆩𑆶 𑆪𑆢𑇀𑆣𑆶𑆑𑆮𑆪𑆫𑆶
𑆪𑆩𑆬 𑆱𑇀𑆫𑆓𑆼 𑆖𑆮𑆠𑆴 𑆫𑆴𑆫𑆴
𑆪𑆮𑆘𑇀𑆫 𑆪𑆮𑆘𑇀𑆫𑆲𑆶𑆁 𑆪𑆮𑆘𑇀𑆫𑆂 𑇆
𑆥𑆢𑇀𑆣𑆑𑆮𑆪𑆳 𑆪𑆮 𑆪𑆠𑇀𑆫𑆴
𑆱𑆴𑆠 𑆪𑆳𑆁 𑇆 𑆪𑆮𑆘𑇀𑆫𑆂 𑆱𑆑
𑆫𑆠𑇀𑆤𑆶𑆪𑆠𑆂 𑆪𑆩𑆬 𑆱𑇀𑆫𑆓𑆼𑆖
𑆮𑆠𑆴 𑆤𑆵𑆢𑆂 𑆪𑆮𑆘𑇀𑆫𑆠𑆳 𑆪𑆮
𑆲𑆶𑆁 𑆪𑆮𑆘𑇀𑆫𑆲𑆶𑆂 𑆪𑆮𑆘𑇀𑆫𑆶 𑆪𑆮𑆘𑇀𑆫𑆵𑆂
𑆪𑆂 𑆪𑆑𑆳𑆪𑆂 𑇆 𑆪𑆮𑆘𑇀𑆫𑆂 𑆱𑆮𑆬

ङस परस्मैः सर्व सर्वस्मै
भवति सर्वथं ॥ ङसिङ्योः ॥
सर्वनाम्नोऽकारान्तात्परे ङसिङि
नौ भवति स्मात्स्मिनौ सर्वस्मैः
सर्वेषु तस्मात् तस्मिन् तस्मैः
एवं विश्वादीनामेकस्मादन्तानां
सर्वनामसंज्ञा भवति ॥ ॥
ङस ङसो विभक्ति ॥
उतभुस्तु: सर्वनाम्नः ॥
उत्तव विश्वमग्नः विश्वः विश्वौ
विश्वे विश्वं विश्वौ विश्वान्

विश्वे विश्वा। विश्वेन विश्वाभ्यां
विश्वैः विश्वस्मै विश्वाभ्यां विश्वे
भ्यः विश्वस्मात् विश्वाभ्यां विश्वे
भ्यः विश्वस्य विश्वयोः विश्वेषां
विश्वस्मिन् विश्वयोः विश्वेषु ॥
हे विश्व हे विश्वे हे विश्वा॥
उभशब्दे सिद्धं द्विवचनान्तः
उभे उभे उभाभ्यां उभाभ्याम्।
उभयोः २ हे उभे उभयश
ब्दः त्रिष्वप्येकवचनबहु
मः वचन वत्। उभयः उभये

प्रवं प्रवों प्रवा। प्रवॆ
प्रवहं प्रवैः प्रवभ्र
वहंः प्रवहः प्रवश्रि
रवे रभिंहः भ्रत्र भ्रि
रवत्र हिं॥ प्रवभ्रत्र प्रव
त्रा प्रवहभा। प्रवहः प्र
वप्र प्रवयिः प्रवधाभा।
प्रवभ्रा। प्रवं प्रवयिः
प्रवथ ड प्रवड प्रवौ ड
प्रवः॥ गवं गवसप्तः
सः गः सकि गं गाडत्री

ऽवमतुर्जसप्त [illegible] यमा

ऋषभमसमभ्यस्य [illegible] यत्र

भवेल्लक्ष्मीका॥ ऋषभः ऋषभौ

ऋषभे ऋषभाः; साधुः साधू

साधवे साधवाः साधवः [illegible]॥

ऽयायतो ऋषभौ ऽस्म [illegible]

[illegible]: [illegible]: द्वितयः द्वितयौ

द्वितये द्वितयाः: [illegible]

[illegible]: [illegible]:

[illegible]

[illegible]

[illegible] द्वितीयः

द्वितीयो द्वितीयाः द्वितीयं द्विती
यं द्वितीयेन द्वितीयैः द्वितीय
स्मै द्वितीयैः द्वितीयस्मा
द्वितीयात् द्वितीयाभ्यां द्वितीयेभ्यः
द्वितीयस्मात् द्वितीयस्य द्वि
याभ्यां द्वितीयेभ्यः द्वितीयस्य
द्वितीययोः द्वितीयानां द्वितीयस्मि
न् द्वितीये द्वितीययोः द्वितीये
षु द्वितीय हे द्वितीयौ हे द्वितीयाः
एवं तृतीयशब्दः ॥ इति द्विती
यस्य कारकः ॥ सामान्यविवे
सा· क ॥ सामान्यसमासकारकमूले

[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

ਸੁਕਰਤੁ: ਸੰਸ਼ਿਤ੍ਹ: ਸੋਮਾਮਯ:
ਸੁਤੇਰੋਤ੍ਰੈਸ: ॥ ਰਤੁਸੰਕਿਤ੍ਰ:
ਸੁਕਰਸੁ ਲੋਪੈਠਵਤਿ ਸਮਾਣੋ
ਖੁਰੇਕਰਿ ਸੋਮਪ: ਕਿਰਤਾ ਰ
ਤੁਵੈ ਯਣਹੁਮਿ ਸਯਘੰ ਟਤੁ ਘੁਬ
ਮਿ ਣਤ੍ਹੰ ਗਣਡੀ ਸੋਮਪ ਸੋ
ਸਪੰ: ਸੋਮਪੰ ਸੋਮਪਿ ਸੋਮਪ: ॥
ਸੋਮਪਾ ਸੋਮਪਾ ਸੋਮਪਾਹੰ ਸੋਮਪਾ
ਹੰ ਸੋਮਪਾਹੰ ਸੋਮਪਾਕਿ: ਸੋ
ਮਦ ਸੋਮਪਾਹੰ ਸੋਮਪਾਹੰ ।
ਸੋਮਪ: ਸੋਮਪਾਹੰ ਸੋਮਪਾਹੰ
ਸੋ· ਸੋਮਪ: ਸੋਮਪੈ: ਸੋਮਪਾਮੀ